

Κ Ο Ν Τ Ι Κ Α

(Ἀγνωστοὶ καὶ λησμονημένοι εἰδήσεις περὶ τοῦ Κωνστ. Σ. Κόντου)

Ὁ Κωνσταντῖνος Σταύρου Κόντος (12.3.1834—16.7.1909) ὑπῆρξε μίᾳ ἀπὸ τὰς ἐξοχωτέρας φυσιογνωμίας τῶν κλασσικῶν γραμμάτων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Περὶ τοῦ λογίου καὶ Πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου ἔχομεν ἀρκετὰς εἰδήσεις, αἰσθητὴ δὲ μὴ παραμένει ἡ ἔλλειψις πλήρους βιβλιογραφίας του, μὲ λεπτομερῆ πίνακα τῶν λέξεων περὶ τῶν ὁποίων διέλαβε, τῶν ἀρχαίων χωρίων τὰ ὅποια ἐφυλοκρίνησε, τῶν πάσης φύσεως γραμματικῶν (ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν τῆς λέξεως σημασίαν) καὶ παλαιογραφικῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια μὲ ὀξύτητα καὶ διαύγειαν πνεύματος ἐπραγματεύθη καὶ ἀνέλυσε. Σχετικὰ εἶναι καὶ ὅσα, πρὸ εἰκοσαετίας ἤδη, ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης Καλιτσουνάκης, μαθητῆς τοῦ Κόντου: «Δὲν ἔχομεν ἀκόμη πλήρη βιβλιογραφίαν τοῦ αἰδίου τούτου ἐθνικοῦ διδασκάλου μετὰ λεπτομεροῦς πίνακος τῶν λέξεων, περὶ ὧν διέλαβε. Ἔργον ἀξιὸν νὰ ἀπασχολήσῃ ἐπιμελῶς νεαρόν "Ἑλληνα φιλόλογον"¹. Τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν προσε-

1. Ι. Καλιτσουνάκης, «Ἡ ἀναβίωσις τῶν κλασσικῶν σπουδῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐντεῦθεν» *ΕΕΦΣΠΑ*, περίοδ. Β', 8 (1957—58), σελ. 384 ὑποσημ. 1. Πβ. Τοῦ αὐτοῦ, «Ὁμιλία» εἰς τὸ βιβλίον *Ἡ Ἀντιδικία τῶν τόνων*, Ἀθῆναι 1944, σελ. 510 ὑποσημ. (β). Παλαιότερον τοῦ Καλιτσουνάκη ὁ Γ. Χατζιδάκης εἶχεν ἐκφράσει παρομοίᾳ ἀπόψεως· βλ. περίοδ. *Ἀθηνᾶ* 5 (1893), σελ. 309 («θὰ ᾔτο δ' εὐχῆς ἔργον, ἂν πάντα ταῦτα <δηλ. τὰ πολυάριθμα πονήματα τοῦ Κόντου> συνελέγοντο καὶ ἐν σειρᾷ τόμων ἐξεδίδοντο, θαυμάσιον μνημεῖον τῆς φιλοπονίας καὶ σοφίας τοῦ ἀνδρός. Διότι τσαυτὰ καὶ τοιαῦτα εἶναι αἱ εἰς τοὺς ἀρχαίους διορθώσεις καὶ τοιαῦτα καὶ τσαυτὰ εἶναι τὰ ποικίλα φιλογικὰ ζητήματα, ἅτινα ἐν τούτοις ἐπραγματεύθη καὶ διελεύκανεν ὁ δαδούχος τῆς ἐλληνικῆς φιλογικίας, ὥστε καὶ μόνῃ ἡ ἀκριβὴς αὐτῶν ἀπαρίθμησις φαίνεται ἐργῶδες») καὶ αὐτόθι 21 (1909), σελ. 13 («Διὰ ταῦτα ἡ Ἐπιστημονικὴ ἡμῶν Ἑταιρεία σκοπεῖ νὰ παρασκευάσῃ καὶ δημοσιεύσῃ διὰ τῆς Ἀθηνᾶς πρῶτον κατάλογον πασῶν τῶν διορθώσεων, ἃς ὁ Κόντος κατὰ καιροὺς προὔτεινεν, ἔπειτα κατάλογον πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν καὶ μετ' ἀκριβοῦς ἀναλύσεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν»). Ἐκ τῶν πολυαρίθμων μελετῶν καὶ ἄρθρων περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κόντου σημειοῦμεν τὰ ἀκόλουθα: Κωνστ. Σ. Κόντου, «Λόγος εἰς Κάρολον Γαβριὴλ Κόβητον» *Ἀθηνᾶ* 3 (1891), σελ. 3—34, «Ἐορταὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας πρὸς τιμὴν τοῦ Προέδρου αὐτῆς κυρίου Κωνσταντίνου Σ. Κόντου ἐορτάζοντος τὴν πέμπτην καὶ εἰκοστὴν ἐπετηρίδα τῆς ἐν τῇ Ἐθνικῇ Πανεπιστημικῇ καθηγεσίας αὐτοῦ» *Ἀθηνᾶ* 5 (1893), σελ. 289—311, «Ἡ τεσσαρακονταετηρὶς τῆς ἐν τῇ Ἐθνικῇ Πανεπιστημικῇ διδασκαλίας τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Κόντου» *Ξενοφάνης* 6 (1909), σελ. 215—253, «Κωνσταντῖνος Στ. Κόντος» αὐτόθι 6 (1909), σελ. 374—378, Μ. Εὐαγγελίδου, «Χαρακτηρισμὸς τοῦ προσώπου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Κόντου» αὐτόθι 6 (1909), σελ. 401—406, Γ. Μιστριώτου, «Ἐπικήδειος εἰς Κωνσταντῖνον Κόντον» *Ρητορικὸι Λόγοι* 4 (1910), σελ. 71—75 (= ἔφημερ. *Ἀθῆναι* ἔτος Ζ' ἀριθ. [272] 2439, 18 Ἰουλίου 1909, σελ. 2), Γ. Ν. Χατζιδάκης, «Λόγος ἐπιμνημόσυτος εἰς Κωνσταντῖνον Σ. Κόντον» *Ἀθηνᾶ* 23 (1911), σελ. 3—20, Β. Φάβη, ἄρθρον «Κωνσταντῖνος Σ. Κόντος» *Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖᾳ* 14 (1930), σελ. 836—837, Μαν. Τριανταφυλλίδη, «Βερναρδάκης—Κόντος—Χατζιδάκης» *Νέα Γράμματα* 1 (1935), σελ. 343—354 (= *Ἀπαντα Μαν. Τριανταφυλλίδη* 5 (1963), σελ. 278—287), Τοῦ αὐτοῦ, *Νεοελλη-*

πάθησα νὰ διορθώσω διὰ συστηματικῆς ἐρένης δυσσερέτων, πολλάκις, περιοδικῶν (Πλάτωνος², Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου³, Παρνασσοῦ⁴, Βύρωνος⁵, Σωκράτους⁶, Ἀθηναίου⁷, Ἀθηνᾶς⁸, Ἐφημερίδος τῶν Φιλο-

νικῇ Γραμματικῇ I. Ἱστορικὴ Εἰσαγωγή, Ἀθήνα 1938, σελ. 102—103, 394—395, 480—483, Ἱ. Καλιτσουνάκη, «Ὀμιλίαι» εἰς τὸ βιβλίον Ἡ Ἀντιδικία τῶν τόνων, Ἀθήναι 1944, σελ. 509—511, Σ. Κουγέα, «Δύο ἐνδιαφέροντα κείμενα» ΕΕΦΣΠΑ 6 (1955—56), σελ. 152—154, Μαν. Τριανταφυλλίδη, Δημοτικισμὸς καὶ ἀντίδραση, Ἀθήνα 1960 (= Ἀπαντα 6 (1963), σελ. 308—310), Γ. Γάτου «Κωνσταντῖνος Κόντος, ἕνας σοφὸς Ἑλληνιστὴς ἀπὸ τὰ Σάλωνα (1834—1909)» Φθιώτις 5 (1959), σελ. 226—9, 315—321.

2. Πλάτων. Σύγγραμμα περιοδικὸν παιδαγωγικὸν καὶ φιλολογικὸν ἐκδιδόμενον κατὰ μῆνα ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου, Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Χ. Ν. Φιλαδελφείως. Βλ. τόμ. 1 (1878—79), σελ. 197—213, 278—287· τόμ. 2 (1879—80), σελ. 137—144, 281—291· τόμ. 5 (1882—83), σελ. 209—219, 281—303, 349—367· τόμ. 6 (1883—84), σελ. 3—35.

3. Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίς, Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου. Βλ. τόμ. 2 (1905—6), σελ. 3—45, 381—3· τόμ. 3 (1906—7), σελ. 3—80· τόμ. 4 (1907—8), σελ. 72—74· τόμ. 5 (1908—9), σελ. 44—46.

4. Παρνασσός. Σύγγραμμα περιοδικὸν κατὰ μῆνα ἐκδιδόμενον, Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Παρνασσοῦ. Βλ. τόμ. 1 (1877), σελ. 95—100, 192—199, 253—267, 428—437, 654—664, 736—746, 827—836, 887—892· τόμ. 2 (1878), σελ. 34—39, 189—195, 339—350, 449—451, 677—686, 748—755, 869—874, 908—915· τόμ. 3 (1879), σελ. 50—53, 110—115, 203—210, 271—6, 379—385, 480—6, 658—667, 819—823, 931—3· τόμ. 4 (1880), σελ. 21—28, 120—6, 185—191, 288—296, 346—357, 519—527· τόμ. 7 (1883), σελ. 519—526, 671—678, 706—710, 813—817, 817—820, 931—935· τόμ. 8 (1884), σελ. 46—51, 154—159, 205—215, 304—310, 373—377, 447—452· τόμ. 9 (1885), σελ. 657—676· τόμ. 10 (1886), σελ. 118—125, 175—185, 226—234.

5. Βύρων. Μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Βύρωνος τῇ ἐπιστασίᾳ ἐπαμελοῦς ἐπιτροπῆς, Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου Μέντορος. Βλ. τόμ. 3 (1878), σελ. 378—384, 441—449, 484—488, 537—541, 596—599.

6. Σωκράτης. Σύγγραμμα φιλολογικὸν καὶ παιδαγωγικὸν ἐκδιδόμενον ἅπαξ τοῦ μηνὸς ἀναλώμασιν Εὐσταθίου Δ. Παπαδάκη, Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Περιστερᾶς. Βλ. τόμ. 1 (1874), σελ. 41—119, 121—171, 172, 281—2, 233—311, 312—322, 323—326, 327—8, 329—362, 363—458, 459—492, 492—6, 504—544, 598—600· τόμ. 2 (1875), σελ. 3—157, 158—160.

7. Ἀθηναῖον. Σύγγραμμα περιοδικὸν κατὰ διμηνίαν ἐκδιδόμενον συμπράξει πολλῶν λογίων, Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἑρμοῦ. Βλ. τόμ. 5 (1876), σελ. 485—513· τόμ. 6 (1877), σελ. 101—127, 313—342, 417—437· τόμ. 7 (1878), σελ. 100—123, 145—167, 232—257, 346—374, 449—478· τόμ. 8 (1879), σελ. 96—108, 198—221, 432—465.

8. Ἀθηνᾶ. Σύγγραμμα περιοδικὸν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας, Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν ἀδελφῶν Περρῆ. Βλ. τόμ. 1 (1889), σελ. 9—190, 306, 307—310, 315—6, 359—427, 428, 533—563, 564—566, 619, 620, 625—9, 630—1· τόμ. 2 (1890), σελ. 61, 81—137, 138, 143—148, 263—4, 272—328, 388, 391—600, 668, 684, 686· τόμ. 3 (1891), σελ. 3—34, 289—399, 399—400, 519—576, 606, 642, 668· τόμ. 4 (1892), σελ. 3—176, 178—182, 183—191, 191—2, 279—328, 364—6, 366—7, 368, 399—400, 477—511, 511—2, 619—622· τόμ. 5 (1893), σελ. 33—4, 35—129, 130, 172—5, 176, 296—8, 299, 436 437—9, 471—9, 548· τόμ. 6 (1894), σελ. 177—374, 375—9, 393—425, 475—6, 481—2· τόμ. 7 (1895), σελ. 3—64, 289—383, 383—4, 496, 499, 500· τόμ. 8 (1896), σελ. 470—1, 475—6· τόμ. 9 (1897), σελ. 65—160, 288, 289—440, 441—2, 442—8, 499· τόμ. 10

μαθῶν⁹, Λογίου Ἐρμού¹⁰, Φιλίστορος¹¹, Δελτίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας¹², Ἑβδομάδος¹³, Χιακοῦ Μουσείου¹⁴ καὶ Ξενοφάνους¹⁵) καὶ τῆς λημματο-

(1898), σελ. 131—2, 243—266, 267—8, 269—324, 325—330, 331—2, 486—535, 535—8, 538—540· τόμ. 11 (1899), σελ. 117· τόμ. 13 (1901), σελ. 462—712, 713—714· τόμ. 15 (1903), σελ. 213—454, 490· τόμ. 16 (1904), σελ. 433—604· τόμ. 17 (1905), σελ. 269—492· τόμ. 19 (1907), σελ. 3—611· τόμ. 21 (1909), σελ. 145—299, 385—432, 503—4· τόμ. 22 (1910), σελ. 3—84· τόμ. 23 (1911), σελ. 161—263· τόμ. 24 (1912), σελ. 469—488· τόμ. 25 (1913), σελ. 89—141· τόμ. 26 (1914), σελ. 229—248, 249—266.

9. Ἐφημερίς τῶν Φιλομαθῶν. Φιλολογικὴ ἐκκλησιαστικὴ καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδευσεως, Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Πέτρου Περρῆ. Βλ. τόμ. 1 (1877—8), περίοδ. δευτέρα, σελ. 49—53, 65—68, 81—3, 97—101, 113—6, 129—133, 213—6, 229—234, 249—252, 265—9, 285—290, 301—5, 322—6, 365—9· τόμ. 2 (1878—9), σελ. 1—4, 17—21, 37—39, 54—58, 69—73, 86—90, 97—101, 113—8, 145—8, 161—6, 177—183, 193—7, 225—9, 241—7, 257—260, 273—8, 289—294, 305—9, 321—5· τόμ. 3 (1879—80), σελ. 1—8, 17—22, 33—7, 49—53, 65—72, 81—9, 97—112, 113—121, 129—137, 145—151, 161—9, 177—183, 209—218, 257—269· τόμ. 4 (1880—1), σελ. 17—22, 33—40, 49—52, 65—71, 97—109, 337—343, 353—360.

10. Λόγιος Ἐρμῆς. Σύγγραμμα φιλολογικῶν περιοδικῶν τετράκις τοῦ ἔτους ἐκδιδόμενον ὑπὸ Κ. Σ. Κόντου, Ἀμφισσέως, Ἐν Λουγδούνῳ τῶν Βατάβων τύποις Ε. Ι. Βρὺλλιου. Βλ. τόμ. 1 (1866), σελ. 3—165· τόμ. 2 (1867), σελ. 288—402, 555—640, 640—2. Ἡ ἐκδοσις, διακοπεῖσα ἐπὶ ἑννέα ἔτη, ἐπανελήφθη τὸ 1876 διὰ τοῦ πρώτου τεύχους τοῦ τόμ. 2 (καὶ ὅχι τόμ. 5, ὡς ἐσφαλμένως γράφεται ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου), ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Θρασυβ. Παπαλεξανδρῆ, σελ. 1—79, 80—187, 188—200.

11. Φιλίστωρ. Σύγγραμμα φιλολογικῶν καὶ παιδαγωγικῶν κατὰ μῆνα ἐκδιδόμενον ὑπὸ Σ. Α. Κουμανούδου, Κ. Σ. Ξανθοπούλου, Δ. Ι. Μανροφιδίου συνεργούντων καὶ ἄλλων λογίων ἀνδρῶν, Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Χ. Νικολάου Φιλαδεφείως. Βλ. τόμ. 3 (1862), σελ. 367—369, 516—534.

12. Δελτίον Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας Bulletin de Correspondance Hellénique, Ἀθήνησι Πέτρος Περρῆς Ἐκδότης Τυπογράφος — Paris Ernest Thorin Libraire Éditeur. Βλ. τόμ. 1 (1877), σελ. 57—59, 177—181, 295—303· τόμ. 2 (1878), σελ. 229—243, 299—317· τόμ. 3 (1879), σελ. 274—290· τόμ. 4 (1880), σελ. 524—535.

13. Ἑβδομάς. Σύγγραμμα ἐκδιδόμενον κατὰ Κυριακὴν ὑπὸ Δημ. Γρ. Καμπούρογλου, Ἀθήνησι—Τύποις Κορίννης. Τὰ μελετήματα τοῦ Κόντου ἐδημοσιεύοντο εἰς τὸ Δελτίον, τὸ ὁποῖον ἐξεδίδετο μετὰ τοῦ κυρίως περιοδικοῦ ἀλλὰ μὲ χωριστὴν σελιδαριθμῆσιν: βλ. τόμ. 1 (1884), τεύχ. 19 (8 Ἰουλ.), σελ. 3· τεύχ. 20 (15 Ἰουλ.), σελ. 2—3· τεύχ. 21 (22 Ἰουλ.), σελ. 2—3· τεύχ. 22 (30 Ἰουλ.), σελ. 2—3· τεύχ. 24 (12 Αὐγ.), σελ. 3· τεύχ. 25 (26 Αὐγ.), σελ. 2· τεύχ. 26 (26 Αὐγ.), σελ. 2—3· τεύχ. 27 (2 Σεπτ.), σελ. 2—3· τεύχ. 28 (9 Σεπτ.), σελ. 2—3· τεύχ. 29 (16 Σεπτ.), σελ. 2—3· τεύχ. 30 (23 Σεπτ.), σελ. 2—3· τεύχ. 31 (30 Σεπτ.), σελ. 2—3· τεύχ. 32 (7 Ὀκτ.), σελ. 2—4· τεύχ. 33 (14 Ὀκτ.), σελ. 2—3· τεύχ. 34 (21 Ὀκτ.), σελ. 2—3· τεύχ. 35 (28 Ὀκτ.), σελ. 3—4· τεύχ. 36 (4 Νοεμβρ.), σελ. 3· τεύχ. 37 (11 Νοεμβρ.), σελ. 2—3· τεύχ. 39 (25 Νοεμβρ.), σελ. 2—3· τεύχ. 41 (9 Δεκ.), σελ. 2—3. Τόμ. 2 (1885), τεύχ. 45 (6 Ἰαν.), σελ. 8· τεύχ. 46 (13 Ἰαν.), σελ. 20· τεύχ. 48 (27 Ἰαν.), σελ. 44· τεύχ. 50 (10 Φεβρ.), σελ. 68· τεύχ. 53 (3 Μαρτ.), σελ. 104· τεύχ. 55 (17 Μαρτ.), σελ. 128· τεύχ. 57 (31 Μαρτ.), σελ. 152.

14. Χιακὸν Μοῦσεϊον. Τὸν πλήρη τίτλον τοῦ περιοδικοῦ ἀγνοῶ. Τὸ μόνον ἀντίτυπον (τεύχ. α', 1862, σελ. α'—δ, + 96), καθ' ὅσον γνωρίζω, ὑπάρχει εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Φιλολογικοῦ Σπουδαστηρίου τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὑπ' ἀριθ. 17601: τὸ ἀντίτυπον τοῦτο στερεῖται τοῦ ψευδοτίτλου καὶ τῶν σελ. 1—2. Εἰς τὴν προσφώνησιν του «Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας» ὁ Κόντος σημειώνει καὶ τὰ ἑξῆς: «... ἀπεφάσισα καίπερ ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός μου ὑπὸ πλείστον ἀσχολιῶν περισπώμενος νὰ ἐπιχειρήσω τὴν σύνταξιν καὶ ἐκδοσιν τακτικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος περιέχοντος οὐ μόνον ἐπικριτικὰς πραγματείας πρὸς εὐχαρίστησιν ἐμοῦ τοῦ φιλαπεχθήμονος ἀλλὰ καὶ ἄλλας φιλολογικὰς μάλιστα ὅτε μὲν συντόμως ὅτε δὲ ἐκτενείας πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἐμῶν φίλων. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα, ὅπερ δι' ἑλπίσιν ἀναδόχου ἐκρινεν εὐλογον ὁ πατὴρ αὐτοῦ νὰ ὀνομάσῃ ΧΙΑΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ, θὰ φαίνεται ἅπαξ τοῦ μηνός. Ἐκαστον δὲ τεῦχος αὐτοῦ θὰ περιέχῃ τυπογραφικὰ φύλλα ἑξί» (σελ. γ').

15. Ξενοφάνης. Σύγγραμμα περιοδικῶν τοῦ συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς», Ἀθήνησι ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Τρίμη. Βλ. τόμ. 1 (1896), σελ. 33—42, 58—61.

γραφήσεως τῶν περιεχομένων εἰς αὐτὰ μελετῶν τοῦ Κόντου. Ἡ ἔρευνα ἔφερε ταυτοχρόνως εἰς φῶς εἰδήσεις περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἀνδρός, τὰς ὁποίας ἐκθέτω ἐν συνεχείᾳ.

(Α) Ἡ **Γυμνασιαρχία τοῦ Κόντου ἐν Σάμῳ**¹⁶: Ὁ Κωνστ. Κόντος διωρίσθη Γυμνασιάρχης τοῦ Πυθαγορείου Γυμνασίου Σάμου διὰ τοῦ ἀπὸ 12 Νοεμβρίου 1862 Ἑγεμονικοῦ Διατάγματος ἀριθ. 37, ἔχοντος ὡς ἐξῆς¹⁷:

φ. 79α Ἀριθ. 37. *Διάταγμα περὶ διορισμοῦ τοῦ Κ. Κόντου ὡς Γυμνασιάρχου καὶ τῶν Δ. Ἀντωνοπούλου καὶ Γ. Τάγῃ ὡς καθηγητῶν παρὰ τῷ Πυθ. Γυμνασίῳ.*

Ἡμεῖς

Μιλτιάδης Ἀριστάρχης

Ἑγεμὼν τῆς Σάμου

Εὐαρεστούμεθα καὶ διορίζομεν *Γυμνασιάρχην τοῦ Πυθαγορείου Γυμνασίου τὸν Κύριον Κ. Κόντον μὲ μνηνιαῖον μισθὸν Γροσίων 2520.— καὶ Καθηγητὰς τοὺς Κυρίους Δ. Ἀντωνόπουλον καὶ Γ. Τάγην, τὸν μὲν τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Λατινικῆς Γλώσσης τὸν δὲ τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας μὲ*
φ. 79β *μνηνιαῖον μισθὸν Γροσίων 1680.— ἕκαστον. || Οἱ μισθοὶ τούτων ἀρχονται τοῦ μὲν Γυμνασιάρχου ἀπὸ τῆς 17ης Ἰβρίου(ε.ε.) τῶν δὲ Καθηγητῶν ἀπὸ τῆς 10ης τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους καὶ ὡς ἤρξαντο τὰς παραδόσεις των ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ θέλουν πληρῶνεσθαι ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ταμείου. Τὸ παρὸν διάταγμα θέλει κοινοποιηθῇ καὶ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τοῦ Ἡμετέρου Διοικ. Γραφείου.*

Ἐγένετο καὶ ἐξεδόθη ἐν Χώρᾳ Σάμου τὴν 12ην Ἰβρίου 1862

Μ. Ἀριστάρχης.

Ταυτοχρόνως μὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἑγεμονικοῦ αὐτοῦ Διατάγματος, ὁ Μιλτιάδης Ἀριστάρχης, πρίγκιψ καὶ γόνος τῆς μεγάλης φαναριωτικῆς οἰκογενείας τῶν Ἀρισταρχῶν, εἰς λόγον τοῦ ἐκφωνηθέντα κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς Δ' Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Σαμίων ἀνέφερε, μεταξύ ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς¹⁸: «Ἐκ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων καταφαίνεται ἡ πρόοδος τῶν ἐν τοῖς διαφόροις ἐκπαιδευτηρίοις τῆς νήσου μαθητευόντων· βάρσκανος μόνον ὁφθαλμός, ἡ μᾶλλον κακὴ ἐκλογὴ τοῦ Προϊσταμένου, ἐπέφερε δυσάρεστά τινα περιστατικὰ ἐντὸς τοῦ Γυμνασίου, προκαλέσαντα ἀμέσως τὴν παῦσιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν Καθηγητῶν καὶ τὴν πρὸς καιρὸν διακοπὴν τῶν μαθημάτων· ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις κηδομένη τῆς μαθητευούσης νεολαίας, ἐφρόντισε νὰ λάβῃ ἀμέσως ἐντονον μέριμναν, πρὸς εὔρεσιν καταλλήλων προσώπων διὰ τὴν ἀνωτέραν ταύτην διδασκαλίαν καὶ ἠτύχησε νὰ ἀντικαταστήσῃ τοὺς παυθέντας ἀπὸ πρόσωπα ἐγγυώμενα κατὰ πάντα λόγον τὴν ἀληθῆ πρόοδον τοῦ Καταστήματος τούτου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν νουνεχοῦς, φιλοπόνου καὶ ἐπὶ πολυμαθείᾳ ἐγνωσμένου ἀνδρός»¹⁹.

Περὶ τῆς Γυμνασιαρχίας τοῦ Κόντου μαρτυροῦν ποικίλα δημοσιεύματα, ἐν οἷς καὶ τὰ ἀκόλουθα:

16. Τὰς πληροφορίας τῆς παραγράφου αὐτῆς ὀφείλω, κατὰ μέγα μέρος, εἰς τὸν μακαρίτην Σάμιον λόγιον Κωνσταντῖνον Ἀγγελινάραν. Ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν υἱόν του, ἀγαπητὸν συνάδελφον καὶ φίλον κ. Γεώργιον Ἀγγελινάραν, ὁ ὁποῖος εἶχε προθύμως μεσολαβήσει εἰς τὸν πατέρα του διὰ τὴν παροχὴν τῶν εἰδήσεων ἐκ τῶν Ἀρχείων τῆς Σάμου. Ἐπίσης εὐχαριστῶ τὸν κ. Ἡρακλ. Μιχαλιάδην, Διευθυντὴν τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Σάμου, διὰ τὰς πολυτίμους ἐξυπηρετήσεις του.

17. Βιβλίον Ἑγεμονικῶν Διαταγμάτων ἔτους 1862, ἀριθ. 37, φύλλ. 79 (Ἱστορ. Ἀρχ. Σάμου).

18. Πρακτικὰ τῆς Γενικῆς τῶν Σαμίων Συνελεύσεως ἔτους 1862, σελ. 10.

19. Δηλαδὴ τοῦ Κωνστ. Κόντου.

(α) Ὁ Ἐπαμεινώνδας Ι. Σταματιάδης, εἰς τὸ ἔργον του *Σαμιακά*²⁰, γράφει: «Ἀποχωρήσαντος δὲ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ Μαρτίου τοῦ ἔτους χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐξηκοστοῦ δευτέρου τοῦ Ἰωάννου Σφοῖνῃ ἀπὸ τῆς γυμνασιαρχίας, ἡ τοῦ Γυμνασίου διεύθυνσις καὶ ἐποπτεία ἀνετέθη Γρηγορίῳ Κωνσταντῇ τῷ Σαμίῳ μέχρι τῆς δωδεκάτης Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὅτε γυμνασιάρχος διαώρισθη Κωνσταντῖνος Κόντος ὁ Ἀμφισσεύς, ὁ ὑψιαιτερον καθηγητῆς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Ἀθηνῆσι Πανεπιστημίῳ γενόμενος, ἐφ' οὗ καὶ τὸ Γυμνάσιον ἤνθησε λίαν. Παραιτηθέντος δὲ τῇ ἐνάτῃ Μαρτίου τοῦ ἔτους χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐξηκοστοῦ πέμπτου αὐτοῦ, ἡ τοῦ Γυμνασίου διεύθυνσις ἀνετέθη τῷ καθηγητῇ Δημητρίῳ Ἀντωνοπούλῳ».

(β) Ὁ Σάμιος Γυμνασιάρχης Νικίλαος Ι. Ζαφειρίου, εἰς τὸ *Ἀρχεῖον Σάμου*²¹, γράφει: «Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1862 ἐκλήθη ὡς Γυμνασιάρχης καὶ διοργανωτῆς τοῦ Γυμνασίου ὁ μετέπειτα καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κωνσταντῖνος Κόντος, ὁ ὁποῖος ἔδωκε νέαν πνοὴν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἡγεμονίας τῆς Σάμου. Διὰ τὸ μέγα κῦρος τοῦ Κόντου, ἐντὸς ὀλίγου ἀνεγνωρίσθη αὐτὸ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἠδύναντο οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον τοῦ Πυθαγορείου νὰ ἐγγράφωνται ἐλευθέρως εἰς αὐτό».

(γ) Ὁ ὑπὸ ψευδώνυμον «Σάμιος» βιογραφῶν τὸν αἰμύνηστον Σάμιον διδάσκαλον τοῦ Γένους Κωνσταντῖνον Σ. Κατεβαίνην, εἰς τὸ περιοδ. *Ἑλληνικὴ Δημιουργία*²², μνημονεύει καὶ τὰ ἐξῆς: «Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάχθη (ὁ Κατεβαίνης) εἰς τὸ σχολεῖον Καρλοβάσου (δημοτικὸν καὶ ἑλληνικόν), ἀκολούθως δὲ ἐφοίτησεν εἰς τὸ Πυθαγόρειον Γυμνάσιον Σάμου, ὅπου ἔσχε τὸ εὐτύχημα νὰ παρακολουθήσῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ὑπὸ τοῦ ἔκτοτε εὐφήμως γνωστοῦ ὡς ἐπιφανοῦς ἑλληνιστοῦ Κωνσταντῖνου Κόντου — τοῦ κατόπιν ἐξελιχθέντος εἰς τὸν κράτιστον τῶν ἐλλήνων φιλολόγων, καὶ τὸν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις τῆς, τότε αὐτονομίου, Ἡγεμονικῆς Σαμιακῆς Πολιτείας, εἶχε μετακαλέσει πρὸς ὀργάνωσιν τοῦ ἀρτισυστάτου Γυμνασίου τῆς. Προσωπικαὶ ἀφηγήσεις τοῦ αἰμύνηστου Κατεβαίνῃ, βασιζόμεναι εἰς τὰς ἀναμνήσεις τῶν μαθητικῶν του χρόνων, περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν συγγραφέων ὑπὸ τοῦ βαθυτάτου ἐκείνου ἑλληνιστοῦ, ἄγουν εἰς καταπλησσοῦσας διαπιστώσεις ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τοῦ Κόντου ἐπὶ τῆς συγκροτήσεως τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου Σάμου. Ὁ Κατεβαίνης, διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ τῆς ἀκατασχέτου κλίσεώς του εἰς τὴν μελέτην τῆς ἀρχαίας γλώσσης καὶ φιλολογίας, ἐφείλκυσε τὴν ἰδιαιτέραν ἐκτίμησιν τοῦ μεγάλου διδασκάλου του, ὅστις καὶ τὸν προέτρεψε νὰ τραπῇ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῆς σπουδῇ».

Ὁ Κωνστ. Κόντος ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του ὡς Γυμνασιάρχου τοῦ Πυθαγορείου Γυμνασίου, ἡ ὁποία καὶ ἐγένετο δεκτὴ διὰ τοῦ ἀπὸ 9 Μαρτίου 1865 Ἡγεμονικοῦ Διατάγματος ἀριθ. 59, ἔχοντος ὡς ἀκολούθως²³:

20. Ἐπαμεινώνδου Ι. Σταματιάδου, *Σαμιακά ἢτοι ἱστορία τῆς νήσου Σάμου ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς*, τόμ. 4, ἐν Σάμῳ ἐκ τοῦ Ἡγεμονικοῦ Τυπογραφείου, 1868, σελ. 509.

21. Νικολάου Ι. Ζαφειρίου, *Ἀρχεῖον Σάμου. Σύγγραμμα περιοδικόν*, Ἀθῆναι, τόμ. 5 (1956), σελ. 24.

22. *Ἑλληνικὴ Δημιουργία* 6 (1950), σελ. 229.

23. Βιβλίον Ἡγεμονικῶν Διαταγμάτων ἔτους 1865, ἀριθ. 59, σελ. 253 (Ἱστορ. Ἀρχ. Σάμου).

Ἀριθ. 59. Διάταγμα
Ἡμεῖς
Μιλτιάδης Ἀριστάρχης
Ἡγεμὼν τῆς Σάμου

Παραδεχόμενοι τὴν παραίτησιν τοῦ Γυμνασιάρχου Κ. Κ. Κόντου εὐαρεστούμεθα καὶ ἀπαλλάττομεν αὐτὸν τῆς ὑπηρεσίας. Τὸ παρὸν Διάταγμα θέλει κοινοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ Ἡμετέρου Διοικητικοῦ Γραφείου καὶ ἐκτελεσθῇ προσηκόντως.

Ἐγένετο καὶ ἐξεδόθη ἐν Λιμ. Βαθέος Σάμου τὴν 9ην Μαρτίου 1865
Μ. Ἀριστάρχης.

Ταυτοχρόνως δὲ ὁ Ἡγεμὼν τῆς Σάμου εἰς τὸν ἐναρκτήριον λόγον του πρὸς τὴν Ζ' Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Σαμίων (τοῦ 1865)²⁴ ἐχαράκτηρισε τὴν παραίτησιν τοῦ Κόντου ὡς ἄωρον καὶ παράλογον, ἡ δὲ Συνέλευσις εἰς τὴν ἀπάντησίν της ἄλογον καὶ παράκαιρον²⁵.

(Β) Ὁ Κόντος εἰς Ὀλλανδίαν²⁶ : Περὶ τῆς παραμονῆς του εἰς τὸ διάσημον Πανεπιστήμιον τοῦ Leiden μᾶς ὁμιλεῖ ὁ ἴδιος ὁ Κόντος εἰς τὸν ἐπιμνημόσυνον λόγον, τὸν ὅποιον ἐξεφώνησε πρὸς τιμὴν τοῦ διδασκάλου του Καρόλου Γαβριήλ Κοβήτου (Cobet) : «Βραχὺ δ' ἐνταῦθα <δηλ. ἐν Παρισίοις> διατρίψας μετέβην <1865> εἰς τὸ Λούγδουνον τῶν Βαταύων, οὗ τὸ Πανεπιστήμιον καθ' ἅπασαν τὴν γῆν εἶνε διαβεβημένον ἐπὶ τοῖς φιλολογικοῖς μάλιστα ἔργοις. Ἀφικόμενος εἰς τὴν ἀρτίως μνημονευθεῖσαν πόλιν ταχέως ἐγενόμην γνωστὸς δυσὶ φοιτηταῖς σιτουμένοις ἐν ᾧ καὶ ἐγὼ πανδοκίεω. Ἐχάρησαν μαθόντες τὸν ἐμὸν σκοπὸν καὶ αὐτεπάγγελτοι εἰς πολλὰ ἀνδρὶ ξένῳ ἐπεκοῦρησαν ἀγνοοῦντι τὰ τῆς χώρας αὐτῶν. Παραλαβόντες δέ μ' ἤγαγον εἰς τὴν λέσχην τῶν φοιτητῶν καὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἐκ τῆς Ἑλλάδος, τῆς μητρὸς τῶν Μουσῶν, ἐλθὼν ἐμελλον νὰ φοιτῶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς τοῦ Κοβήτου διψῶν διδασκαλίας. Ἐλαμψαν τὰ πρόσωπα πάντων ὑφ' ἡδονῆς καὶ περιστάντό με καὶ ἡσπάζοντο ἄλλος ἄλλοθεν. Πολλὴν περὶ ἐμὲ προθυμίαν ἐπεδείξαντο οἱ χρηστοὶ ἐκεῖνοι νεανίσκοι καὶ τινες αὐτῶν μετὰ δύ' ἡ τρεῖς ἡμέρας ἐπὶ δεῖπνον καλῶς κεντῆς ἡδίστην μ' εἰστίασαν ἐστίασιν οὐδενὸς ἀμελήσαντες δυναμένου νὰ μ' εὐφράνῃ. Ἀνεξάλειπτος τῇ ἐμῇ ἐμμένει μνήμῃ ἡ ἀγαθὴ προαίρεσις καὶ ἡ ἀφέλεια τῆς Ὀλλανδικῆς νεολαίας...» (Ἀθηνᾶ 3 (1891), σελ. 5). Δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν καὶ πότε ὁ Κόντος ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Leiden : τὸ *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae, 1575—1875* (ἐκδ. G. du Rieu), Hagae Comitum 1875, δὲν μνημονεύει τὸ ὄνομά του καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἀκριβῆ ἡμερομηνίαν τῆς ἀφίξεώς του ἐκεῖσε, τὰ τῶν σπουδῶν του ἢ τῆς ἐκεῖ παραμονῆς του. Ὅπως ὅμως μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἴδιος, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον παρηκολούθησε τὰς παραδόσεις τοῦ Cobet, τοῦ δαδούχου τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 6), συντόμως δὲ συνεδέθη μετ' αὐτοῦ διὰ στενοτάτης φιλίας, τὴν μνήμην τῆς ὁποίας ὁ Κόντος διετήρησε ζωηρὰν μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἰδιαίτεράν ἐπίδοσιν ὁ Ἕλλην λόγιος ἔδειξε διὰ τὰ παλαιογραφικὰ ζητήματα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸν ὠδήγησε μὲ τὴν μοναδικήν του ἐμπειρίαν ὁ διδασκαλὸς του.

24. Πρακτικὰ τῆς Γενικῆς τῶν Σαμίων Συνελεύσεως ἔτους 1865, σελ. 10.

25. *Αὐτόθι*, σελ. 74.

26. Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς παραγράφου αὐτῆς πολῦτιμος ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τοῦ Δρ J. van Groningen τῆς Bibliotheek der Rijksuniversiteit te Leiden. Καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς τὸν εὐχαριστῶ θερμότατα.

Εἰς τὴν γραφικὴν καὶ ἱστορικὴν πόλιν τοῦ Leiden ὁ Κόντος ἔμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου ἔτους μάλιστα ἐξέδωκε τὸν *Λόγιον Ἑρμῆν*¹⁰, εἰς τὰ Προλεγόμενα τοῦ ὁποίου ἀναφέρει τὰ ἐξῆς: «Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα οὗτ' ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι οὗτ' ἐν τῇ δούλῃ διδάσκονται προσηκόντως. Αἷτιον τούτου μάλιστα εἶναι ὅτι τὰ πρὸς διδασκίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχοντα βιβλία σπεροῦνται τῆς δεούσης ἀρετῆς. Ἐλεγχος αὐτῶν διὰ βραχέων μὲν ἀλλ' ἱκανῶν ἵδ' δηλώσωσι καθόλου τὸ πρᾶγμα. Σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος» (σελ. 1). Πλὴν τοῦ Κόντου εἰς τὰ δύο τεύχη τοῦ πρώτου τόμου ἔγραψαν καὶ ὁ Cobet («Διορθωτικὰ εἰς τὰ τοῦ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως»), ὁ C. Badham («Εἰς Θουκυδίδην»), καὶ ὁ S. Naber («Εἰς Κάσσιον Δίωνα»).

Πρὸ τῆς ἐπανόδου του εἰς Ἑλλάδα, περὶ τὰ μέσα τοῦ 1867, ὁ Κόντος ἀνηγορεύθη ἐπίτιμος διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου Leiden. Ἡ πρωτοβουλία διὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ τιμητικοῦ αὐτοῦ τίτλου φαίνεται ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸν Καθηγητὴν M. de Vries, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς ἀρμοδίας Σχολῆς τῶν Γραμμάτων τὴν 20 Μαΐου 1867²⁷. Εἰς τὰς 27 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Cobet διεβίβασε τὴν πρότασιν τοῦ de Vries ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου, ἣ ὅποια, μετὰ τὴν σειρὰν τῆς, ἀπεφάσισε, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 15 Ἰουνίου, τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Κόντου εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα²⁸. Κατὰ τὴν τελετὴν ἀνακηρύξεως, τὴν 19 Ἰουνίου 1867²⁹, ὁ Cobet ἐξεφώνησε λατινιστὶ τὸν καθιερωμένον λόγον πρὸς τιμὴν τοῦ προσφιλοῦς μαθητοῦ του³⁰: ὁ σεμνὸς αὐτὸς λόγος τοῦ μεγάλου Ὀλλανδοῦ λογίου ἐπαινεῖ τὸν διακρίνοντα τὸν Κόντον ἔρωτα μαθήσεως, τὴν ἀκατάβλητον ἐργατικότητα, τὴν δξύνονταν καὶ τὸ εἰλικρινὲς καὶ γενναῖον ἦθος του: «Nempe, γράφει, tu quum in patria totus in Literarum studia incumberes, non es imitatus levitatem et vanitatem eorum, in quos cadit quod apud Terentium est: «Omnia se putant scire et soli nesciunt omnia» sed et acute intellexisti et candide modesteque agnovisti quid tibi ac popularibus tuis omnibus deesset ut studia Literarum essent sana ac solida atque huius aetatis luce satis digna. Itaque cepisti magnum ac strenuum consilium.... Sed te in

27. Archief Senaat en Faculteiten [ἑφεξῆς ASF] Lett. [a].

28. Bl. *Annales Academiæ 1867—1868* (Lugd. - Bat. 1872), σελ. 33: Die 15 m. Iunii. Vir Spectatissimus Κωνσταντῖνος Σταῦρος Κόντος Ἀμφισσεύς, honoris causa Phil. Theor. magister Litt. Hum. doctor a Senatu creatur.

29. Bl. ASF 272 καὶ *Annales Academiæ*, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 33: Die 19 m. Iunii. Senatus convenit ut doctoratum honoris causa in literis, in virum praestantissimum K. Σ. Κόντος conferret. Doctorandus in Senatum introducitur. Clar. C. G. Cobet, Promotoris munere fungens, Senatum et doctorandum his verbis alloquitur. (Ἀκολουθεῖ ὁ λόγος τοῦ C. G. Cobet, βλ. κατωτέρω). Εἰς τὴν *Leidsch Dagblad* τῆς Πέμπτης, 20 Ἰουνίου 1867, ἀναγινώσκουмен: De Senaat der Leidsche Academië heeft het doctoraat in de letteren honoris causa verleend aan den heer Κωνσταντῖνος Σταῦρος Κόντος Ἀμφισσεύς, die, nadat hij reeds te Athene met roem de Grieksche literatuur had gedoceerd, naar Leiden is gekomen om, onder Prof. Cobet, de studie van het Grieksch voort te zetten. Gedurende zijn tweejarig verblijf alhier heeft hij de uitgave begonnen van een tijdschrift dat onder den titel *Λόγιος Ἑρμῆς* bij den heer E. J. Brill verschijnt. De plechtige promotie heeft heden plaats gehad in den Academischen Senaat, waarbij Prof. Cobet als promotor den heer Κόντος heeft toegesproken.

30. Τὸ λατινικὸν κείμενον τῆς προσφωνήσεως τοῦ Κοβήτου ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ Πρακτικά τῆς Συγκλήτου (*Annales Academiæ*, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 33—37), ἐκείθεν δὲ ἀνεδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Κόντου εἰς *Ἀθηνᾶν* 3 (1891), σελ. 35—38. Τὸ κείμενον αὐτὸ ἀποτελεῖ, πλὴν ὀλίγων διαφορῶν, ἀκριβῆ μεταγραφὴν τοῦ χειρογράφου τοῦ Cobet, τὸ ὁποῖον σήμερον ἀποκεῖται εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Συγκλήτου, ὑπ' ἀριθ. ASF 272.

his omnibus sustentabant et recreabant assidua ac numquam intermissa studia Litterarum; in qua re magnopere admirati sumus constantem et invictum tuum animum et perfectam illam et indefessam industriam, quae nil actum reputat donec quid supersit agendum; neque enim corporis viribus ullo modo parcebas et oculis prope vim intulisti tuis et vix admonitione amicorum ab improbo et nimio labore revocari et absterreri poteras. Nempe hinc intelleximus et cognovimus te non tantum legisse omnia, sed quod multo maius est, collecta et ordine disposita habere omnia, quae bonum grammaticum et bonum criticum necesse est scire. Et tamen magis etiam quam haec ingenii bona in te suspeximus et amavimus, optime Κόντος, animi tui dotes, simplex tuum et candidum pectus et generosam indolem. Ergo salve mihi, vir doctissime, iterumque salve! Venisti ad nos nemini cognitus, mox a nobis discedes omnibus notus multisque dilectus et veluti corona aurea redimitus in Graeciam tuam reverteris. I pede fausto, felix fortunatusque vivas. Si quid te docuit Academia Lugduno Batava boni transfer id ad tuos cives et insere ea semina in ingenuos generosae iuventutis animos, ut aliquando in Graecia per te ac tui similes perque tuos aemulos discipulosque pristina laus Litterarum renascatur. Servabit Academia Lugduno-Batava dulcissimam memoriam tui et omnes qui te inter nos versantem dileximus et amavimus, etiam absentem te, donec erit nobis vita superstes, diligere et amare pergemus).

Ἡ παραμονὴ τοῦ Κόντου εἰς τὸ Leiden ὑπῆρξεν ἐπίσης ἀφορμὴ συνάψεως στενῶν δεσμῶν φιλίας μεταξύ αὐτοῦ καὶ διαπρεπῶν Ὀλλανδῶν λογίων. Ἀποτέλεσμα τῆς φιλίας αὐτῆς ἦτο ἡ ἔκδοσις, τὸ 1893, ἐνὸς τιμητικοῦ τόμου ἐξ 147 σελίδων ἐπιγραφομένου «Sylloge Commentationum quam viro clarissimo Constantino Conto obtulerunt Philologi Batavi» (Lugduni Batavorum, E. J. Brill, MDCCCLXXXIII). Εἰς τὸν τόμον προτάσσεται ἡ ἐξῆς ἀφιέρωσις: «Viro clarissimo praestantissimo Constantino Conto Diem XXIX mensis Martii anni MDCCCLXXXIII quo quintum publici muneris in Universitate Atheniensi lustrum condit ex animi sententia gratulantur eique hanc syllogen quam ad servandam eius de bonis literis meritorum memoriam composuerunt Philologi Batavi». Ἀκολουθοῦν 22 μελέται τῶν: J. W. Beck, P. H. Darmsté, C. M. Francken, J. J. Hartman, H. van Herwerden, D. C. Hesseling, J. B. Kan, P. H. Karsten, K. Kuiper, J. van Leeuwen, H. W. van der Mey, J. C. Naber, S. A. Naber, H. J. Polak, L. Punt, K. G. P. Schwartz, I. M. J. Valetton, J. v. d. Vliet, I. C. Vollgraff, S. G. de Vries, J. van Wageningen Jr. καὶ S. I. Warren. Οἱ συγγραφεῖς τῶν μελετῶν ἐνίοτε προτάσσουν ἢ ἐπιτάσσουν τιμητικὰς προσφωνήσεις εἰς τὸν Κόντον, ὅπου ἔκδηλος εἶναι ἡ προσωπικὴ συγκίνησις καὶ ἡ ὑψηλὴ περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κόντου ὑπόληψις. Τοιοῦτοτρόπως, εἰς τὸ τέλος τῆς μελέτης του ἐπὶ τῆς ἀνασυντάξεως τῶν στίχων 486—490 τῶν Ἀριστοφανεῶν Βατραάχων («Versibus Aristophaneis suus locus restitutus»), ὁ Darmsté σημειώνει: «Tu mox videbis, Kontos, Vir Clarissime, num vere in locum quem iis Aristophanes attribuit, versus isti a me sint restituti. Tu enim in auctoribus illis omnium temporum elegantissimis ac clarissimis totus vivis vivesque, si quid valebunt vota mea omniumque quibus cordi sit litterarum studium atque humanitas» (σελ. 10). Ὁ H. van Herwerden, ἐν ἀρχῇ τῶν διορθωτικῶν του εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Διογένους πρὸς τὸν Ἀντίπατρον («Διορθοῦται ἡ Διογένους φιλοσόφου Ἐπικουρείου ἐξ Οἰνοανδῶν πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολή»), γράφει: «Οὐ μὰ Δί' οὐδὲν ἀηδὲς μοι ἀγγέλλεις, βέλτιστε Hartman, αἰτούμενος καὶ παρ' ἐμοῦ συμβολὰς τινὰς εἰς βιβλίδιον, ὃ γράψαι τοῖς ἐν Ὀλλανδίᾳ φιλόλοις παραινεῖς προσφωνῆσαι Κωνσταντίνῳ Κόντῳ, συνηδόμενοις ὅτι πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη Καθηγητὴς ὢν τῆς Ἑλληνικῆς γλώττης τῆς τε παλαιᾶς μετὰ πλεί-

στης τε δόξης καὶ οὐ τῶν πολιτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων ὠφελείας προσέστηκε τῆς Ἀθήνησι παιδείας. Εὐαγγελεῖς μὲν οὖν, φημί, φίλος γὰρ ἀνὴρ, καὶ ἄξιος εἶ τις καὶ ἄλλος τοιαύτης παρ' ἡμῶν γε τιμῆς, ὅστις τὴν ἀκριβῆ τῆς παλαιᾶς γλώττης ἐπιστήμην μαθὼν παρὰ τοῦ κοινοῦ ἡμῖν διδασκάλου, τοῦ ἀοιδίμου Κοβήτου, εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, ὅθεν ἀρχὴν λαβοῦσα ὥρμητο, ἐπαναγαγὼν πολλοὺς ἐπαίδευσεν οὐθ' αὐτοῦ οὔτε τοῦ μακαρίτου ἐκείνου ἀναξίους, καὶ τοῦτο ποιῶν ἀνενώσατο τό γ' ἐφ' αὐτῷ τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ παιδείᾳ εὐδοξίαν. Ὑμῶν τοίνυν τὸν ἄνδρα τοῦτον, ἡγοῦμην καὶ τῷ τεθνηκότι διδασκάλῳ, εἴ τις ἐν Ἀίδου τῶν τοιούτων αἰσθησις, καὶ τῷ γούν ζῶντι μαθητῇ ἡδίων ἔσεσθαι, ἐὰν μὴ ἀβεβαίοις τισὶν εἰκασίαις, ὅασι περ οὐ χειρὶ. τὸ λεγόμενον, ἀλλ' ὅλῳ θυλάκῳ σπείρειν εἰώθασι παῖδες φιλολόγων, ἀλλ' ἀναμφιλέτοις διορθώσεσιν ἐν τῇδε τῇ ἑορτῇ ἐστιᾶν τοῦτον πειράσσωμαι» (σελ. 31). Ἀκολουθῶς ὁ H. J. Polak, ἐν ἀρχῇ τῶν παρατηρήσεών του εἰς τὸν Μᾶρκον Ἀντωνῖνον («In M. Antonini Commentarios observata quaedam») ἀναμειγνύει τὸν δίκαιον ἔπαινον τοῦ ἀνδρὸς μὲ τὴν τερπνὴν ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος: «Sero quidem, γράφει, et inexpectatus nuntius his ipsis diebus ad me pervenit, sed idem laetissimus, mox, id est hoc mense, diem affore, quo Tu Contos, Vir Amicissime, ante quinque lustra in inclita Academia Atheniensī docendi munus auspicatus es. At quale docendi munus? Ipsam linguam maiorum tuorum, quam stupemus omnes, ipsas litteras quibus orbis terrarum haud multas praestantiores vidit, in patria Tua, quae etiamnunc Graecia audit, iuventuti studiosae explicandas sumsisti. Quo successu et quo plausu, nihil attinet me profiteri. Dicent praeclariores et populares Tui. At neque nos exteri hunc Tibi exoptatum diem sine quadam amoris ac grati animi testificatione praeterfluere volumus. Omnium minime ego, quem Tu amicitia Tua quondam dignatum eruditionis Tuae muneribus identidem ditare non cessasti. Redit in memoriam suavissimi illius temporis recordatio, — triginta fere anni, magnum humani aevi spatium, praeterlapsi sunt, — cum in illo Musarum domicilio quod Leidae est, aut apud illum quem uterque suspiciebamus, — θεὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἦν, — caenantes, aut in suburbiis obambulantes de litteris et quidquid praeterea nobis cordi erat disputare et seria ac locos miscere solebamus, veteres illos cives tuos imitari. Itaque laetor equidem, et cogitatione adsum, et gaudii mei documentum aliquod ad te transmissum velim. At quomodo melius Te colere potuerimus, quam si pro virium mensura aliquid attulerimus ad explicandas aut melius constituendas illas litteras, quibus Tu vitam impendisti?» (σελ. 87—88). Τέλος, ὁ Io. Christophorus Vollgraff μὲ ὕφος εὐχαρί ἀνατρέχει εἰς παλαιὰν ἐπίσκεψίν του εἰς Ἑλλαδικoὺς τόπους διὰ τῶν ἐξῆς: «Saepe et tua scripta legens, praestantissime CONTE! et LAMPRI DOSSII SACORRAPHI aliorum τῶν νῦν Ἑλλήνων commentationes prope singulares in memoriam redeo feliciū illorum dierum eheu! iamdudum praeteritorum, quibus mihi contigit adire Corinthum et curto mulo magna parte Helladis peragrata exhaustas vires reficere Athenis ταῖς Ἰοστεφάνοις. Ubi etiam magis quam in Italia «fulsere vere candidi mihi soles». Nam cum aliis in rebus haud ita paucis Graeci qui nunc sunt maiorum consimiles esse videntur tum externos homines φιλέλληντας comiter per domos invitando vindicare atque tuerentur avitam hospitalitatis laudem. Et sane in Attica, si solos canes ferocissimos exceperis, quos aut domitos aut saltem firmiter capistratos oportuit, delectabant me tantum non omnia. Itaque, dum spiritus hos reget artus, semper et amplum Theseum recordari iurabit per tot barbara secula paene integrum servatum et Acropolin plena luna illuminatam et mellifluum Hymettum ad vesperam per liquidum aerem rosea luce fulgentem — quantum placebat τὸ Ὑμήττιον μέλι! — nec non mare caeruleum ποντίων τε κυμάτων ἀνήριθμον γέλασμα. Sed ante omnia lubens in

memoriam revoco duos sorores Athenienses a Gratiis nonnisi numero differentes, quae lenta patientia me docere conabantur τὴν χυδαίαν γλῶσσαν, et TE, clarissime Conte! inde a prima hora diei auditorum cuiusvis generis atque ordinis maxima corona Demosthenis orationes et usum loquendi elegantia prope Cobetiana docte explicantem. Salve mihi vir eruditissime! qui semper Cobeti nostri τοῦ μακαρίτου tam optimum discipulum quam ex animo amicum te praestitisti: salve iterumque salve! Precor autem D. O. M. ut quae tibi largitus est corporis animique bona ea par alteros viginti quinque annos sustentet et confirmet» (σελ. 121—122).

Ὁ Κόντος δὲν ἔμεινεν ἀπαθὴς πρὸ τῆς συγκινητικῆς αὐτῆς προσφορᾶς τῶν παλαιῶν ἐν Ὀλλανδίᾳ φίλων του. Τὸ ἐπόμενον ἔτος (1894) ἐκδίδει βιβλίον ἐκ 230 σελίδων ἐπιγραφόμενον *Φιλολογίαι Παρατηρήσεις συγκείμεναι ἐκ μερῶν δύο καὶ εἴκοσιν*, τεῦχ. πρῶτον, Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν ἀδελφῶν Περρῆ, καὶ προσφωνούμενον εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῆς μνημονευθείσης *Συλλογῆς (Sylloge)*: «Τοῖς σοφωτάτοις καὶ ἐνδοξοτάτοις Ὀλλανδοῦς φιλολόγοις I. W. Beck, P. H. Darmsté, S. I. Warren, τὰς παρατηρήσεις τάσδε χάριν ἀποδιδούς ἀνατίθημι ὁ Ἕλλην φιλόλογος Κωνσταντῖνος Στ. Κόντος».

(Γ) **Ἡ Πανεπιστημιακὴ διδασκαλία τοῦ Κόντου**: Εἰς μελέτημα τοῦ Ν. Σπ. Φαραντάτου «Περὶ σχολικῶν ἐκδόσεων καὶ ἐρμηνείας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐν τοῖς Γυμνασίοις» (*Πλάτων* 9 (1887), σελ. 161) ἀνώνυμος (κρυπτόμενος ὑπὸ τὰ ἀρχικά Σ. Μ.) προσθέτει ἐν ὑποσημειώσει τὰ ἐξῆς: «Ὡς ἐν ἄλλοις οὕτω καὶ ἐν τούτῳ πολλάκις κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐθαυμάσαμεν τὸν σοφὸν ἐν Πανεπιστημίῳ καθηγητὴν Κ. Κόντον διὰ τὸ γλαφυρὸν καὶ ἡκριβωμένον τοῦ λόγου ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ σημαινομένου ἐκάστης λέξεως καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῆς ἀπ' ἄλλης συνωνύμου, εὐχόμεθα δὲ νὰ πραγματοποιηθῇ τό ποτε θρυλούμενον, ἡ ἐκδοσις συγγραφῆς περὶ συνωνύμων ὑπὸ τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ».

Πληροφορία περὶ τοῦ προγράμματος διδασκαλίας τοῦ Κόντου παρέχουν μερικὰ σημειώματα τοῦ περιοδικοῦ *Ἀθηναίου*. Ἐξ αὐτῶν πληροφορούμεθα ὅτι κατὰ τὸ χειμερινὸν ἐξάμηνον 1876—1877 τὸ πρόγραμμα εἶχεν ὡς ἐξῆς: «Ἐρμηνεία τοῦ Α τῆς Ὀδυσσεΐας παρὰ τοῦ κυρίου Κ. Κόντου, τακτικοῦ καθηγητοῦ, κατὰ πᾶσαν δευτέραν καὶ τρίτην, ὥρα 12—1 μ. μ. Ἐν τῷ φροντιστηρίῳ ἐξήγησις τῶν Ἀδωνιαζουσῶν τοῦ Θεοκρίτου, παλαιογραφικὰ προβλήματα καὶ ἄσκησις εἰς τὸ ἑλληνιστὶ γράφειν παρὰ τοῦ αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν πέμπτην, παρασκευὴν καὶ πᾶν σάββατον, ὥρα 12—1 μ. μ.» (*Ἀθήναιον* 5 (1876), σελ. 348). Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1878—79, ὡς ἐξῆς: «Ἐρμηνεία τοῦ Α τῆς Ἰλιάδος παρὰ τοῦ κυρίου Κ. Σ. Κόντου, τακτικοῦ καθηγητοῦ, κατὰ πᾶσαν δευτέραν καὶ τρίτην, ὥρα 12—1 μ. μ. Ἐν τῷ φροντιστηρίῳ παλαιογραφικὰ προβλήματα καὶ ἄσκησις εἰς τὸ ἑλληνιστὶ γράφειν, παρὰ τοῦ αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν πέμπτην, παρασκευὴν καὶ πᾶν σάββατον, ὥρα 12—1 μ. μ.» (*Ἀθήναιον* 7 (1878), σελ. 274). Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν δὲ ἔτος 1880—81, ὡς ἐξῆς: «Ἐξήγησις τῆς Σοφοκλέους Ἠλέκτρας, παρὰ τοῦ κ. Κ. Σ. Κόντου, τ. κ. καὶ διευθυντοῦ τοῦ φιλολογικοῦ φροντιστηρίου κατὰ πᾶσαν δευτέραν καὶ τρίτην, ὥρα 12—1 μ. μ. Ἐν τῷ φροντιστηρίῳ παλαιογραφικὰ προβλήματα καὶ ἄσκησις εἰς τὸ ἑλληνιστὶ γράφειν, παρὰ τοῦ αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν πέμπτην, παρασκευὴν καὶ πᾶν σάββατον, ὥρα 12—1 μ. μ.» (*Ἀθήναιον* 9 (1880), σελ. 249—250). Τέλος, κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1881—82, ὡς ἐξῆς: «Ἐξήγησις τῶν Ἀριστοφάνους Ἀχαρνέων, παρὰ τοῦ κ. Κ. Σ. Κόντου, τακτ. καθηγητοῦ καὶ διευθυντοῦ τοῦ φιλολογικοῦ φροντιστηρίου, δευτέραν, τετάρτην καὶ παρασκευὴν, ὥρα 12—1 μ. μ. Ἐν τῷ φροντιστηρίῳ παλαιογραφικὰ προβλήματα καὶ ἄσκησιν εἰς τὸ ἑλληνιστὶ γράφειν, παρὰ τοῦ αὐτοῦ, δευτέραν καὶ τετάρτην καὶ ἄσκησιν εἰς τὴν

Ἑλληνικὴν στιχουργίαν, παρασκευὴν ὥρα 12—1 μ.μ.» (*Ἀθήναιον* 10 (1881), σελ. 283).

(Δ) **Ἐκλογή τοῦ Κόντου ὡς μέλους τοῦ ἐν Κ/Π Φιλολογικοῦ Συλλόγου** : Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 18 Φεβρουαρίου 1874 ὁ Κόντος ἐξελέγη ἐπιτιμον μέλος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, μετ' ἄλλων ἐξεχόντων λογίων. Κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς Συνεδριάσεως ΤΠΔ' τῆς 18 Φεβρουαρίου 1874 : «Μετὰ ταῦτα ἡγγέλθησαν τὸ δεύτερον καὶ ψηφοφορηθέντες κατὰ τὰ νενομισμένα ἐγένοντο δεχίτοι οἱ μὲν κκ. Ἰ. Οἰκονομίδης ἐν Ἀθήναις, Θ. Λιβαδάς ἐν Βιέννῃ, Ἰωάννης Πανταζίδης γυμνασιάρχης ἐν Ἀθήναις, Δ. Βερναρδάκης ἐν Μιτυλήνῃ, Κ. Κόντος ἐν Ἀθήναις καὶ Ἰωάννης Βαλέττας ἐν Λονδίνῳ μέλη ἐπίτιμα, ὁ δὲ κ. Δ. Χασιώτης ἱατρὸς ἐν Ἰωαννίνοις μέλος ἀντεπιστέλλον» (*Σύγγραμμα περιοδικὸν τοῦ ἐν Κων/πόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου* 8 (1873—74), σελ. 313).

(Ε) **Ὁ θάνατος τοῦ Κόντου καὶ ὁ Ἀθηναϊκὸς τύπος** : Τὸν θάνατον τοῦ Κόντου κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας τῆς 16 Ἰουλίου 1909 αἱ Ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες ὑπεδέχθησαν μὲ πολὺστηλα ἄρθρα καὶ ποικίλα σχόλια³¹. Ἐκ τῶν δημοσιευμάτων αὐτῶν ἐπιλέγομεν τὸ σχόλιον μιᾶς ἐφημερίδος, τοὺς ἐλεγειακοὺς στίχους ἐνὸς λογιῶ καὶ τὸν χαρκτηρισμὸν τοῦ ἀνδρὸς ὑπὸ Γ. Χατζιδάκη. Τὸ σχόλιον ἀνήκει εἰς τὴν *Ἑστία*ν τῆς 17 Ἰουλίου 1909 (σελ. 1) : «Ο Κ. ΚΟΝΤΟΣ. Μιᾶς ἀκόμῃ μεγάλης μορφῆς τὴν ἀπώλειαν ὀρνεῖ τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον καὶ ὅλος ὁ κόσμος τῶν γραμμάτων μετ' αὐτοῦ. Ἐνὸς μεγαλοφυοῦς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐργάτου, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου θὰ λάμπῃ μεταξὺ τῶν ὀλίγων σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης τῶν ἀγωνισθέντων τὸν ὠραῖον ἀγῶνα τῆς Ἐπιστήμης τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Δὲν ἔχει πολλοὺς νὰ ἐπιδείξῃ τὸ Ἑλληνικὸν Πα. ἐπιστήμιον ἄνδρας τῆς γνώσεως καὶ τῆς μαθήσεως τοῦ Κόντου. Ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς μεγαλειτέρας χώρας εἶνε συνεχῆς ἡ διαδοχὴ τοιούτων ἐπιστημονικῶν ἱκανοτήτων. Καὶ ἡ Ἑλλὰς καταθέτει σήμερον δάφνην τιμῆς ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, ἡ διάνοια τοῦ ὁποίου μὲ τόσῃν φιλοτιμίᾳ καὶ ὀξύτητα μετελαμπάδευε τὸ νόημα καὶ τὴν σοφίαν τῶν μεγάλων συγγραφέων τῆς εὐγενεστερας ἐποχῆς τοῦ βίου της».

Τὸ ἐλεγειακὸν ποίημα ἀνήκει εἰς τὸν γυμνασιάρχην Γ. Παπαβασιλείου : τὸ ἀπήγγειλε καταθέτων τὸν στέφανον ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου τῆς Μέσης Ἐκπαίδεως (ἐφημ. *Ἀθήναι* 18 Ἰουλίου 1909, σελ. 2) :

*Τηλαυγῆς φάρος ἦσθα πλέουσιν ἐν ἀχλυσέσῃ
ἥερί γραμματικοῖς, ἀλλὰ ἄελλα κακῇ
ἀρθεῖς ἔσβεσε φῶς αἰγλήεν· ὅμως δέ κε, Κόντος,
καλὸν ἐς ὄρμον ἄγοις καὶ σέλας οὐκ ἄφιεῖς.
Δέξαι, ὦ γαθὲ, τιμῇεν τόδ' ἄεθλον ἀγῶνων
μακρῶν ἢδὲ πόνων· σοὶ ἔταροί γε δόσαν.*

Αἱ γῶμαι, τέλος, τοῦ Γ. Χατζιδάκη δημοσιεύονται εἰς συνέντευξίν του πρὸς συντάκτην τῆς *Ἀκροπόλεως* τῆς 18 Ἰουλίου 1909 (σελ. 1) : «Ἄν αἱ πραγματεῖαι

31. Βλ. *Ἑστία*, ἔτος 16 ἀριθ. 5552, 17 Ἰουλ. 1909, σελ. 1, 4 καὶ ἀριθ. 5553, 18 Ἰουλ. 1909, σελ. 4· *Ἀθήναι*, ἔτος 7 ἀριθ. [272] 2439, 18 Ἰουλ. 1909, σελ. 2· *Καιροί*, ἔτος 37 ἀριθ. 187, 18 Ἰουλ. 1909, σελ. 2· *Ἀκρόπολις*, ἔτος 23 ἀριθ. 6563, 18 Ἰουλ. 1909, σελ. 1, 2· *Σκρίπ*, ἔτος 12 ἀριθ. 16514, 17 Ἰουλ. 1909, σελ. 3 καὶ ἀριθ. 16515, 18 Ἰουλ. 1909, σελ. 1, 3· *Ἐμπρός*, ἔτος 13 ἀριθ. 4579, 17 Ἰουλ. 1909, σελ. 2, 3 καὶ ἀριθ. 4580, 18 Ἰουλ. 1909, σελ. 2—3

τοῦ μεταστάντος — εἶπεν — ἐτυποῦντο εἰς Λατινικὴν ἢ Γερμανικὴν γλῶσσαν, ὁ συγγραφεὺς αὐτῶν θὰ καθίστατο γνωστότερος εἰς τοὺς εὐρωπαϊκοὺς κύκλους καὶ θὰ ἐχρηματίζετο δαφιλῶς. Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία δὲν ἐχρησιμοποίησε τὰς γνώσεις τοῦ κοινοῦ διδασκάλου μας, διότι ἂν ὑπεβοηθεῖτο ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου Κράτους θὰ ἠδύνατο ἀναμφιλέκτως νὰ συντάξῃ τὸ κράτιστον τῶν λεξικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης. Ὁ Κόντος ἦτο πρότυπον ἀρχαίου Ἑλλήνος. Προσηνής, ἄδολος, πρᾶος, ὑποστηρικτὴς τῆς ἀληθοῦς ἀξίας ὑπῆρξεν ἡ τελειότερα προσωπικότης τοῦ Πανεπιστημίου μας, ἡ προσωποποιήσις τῆς σοφίας. Κρίσις ὑγιῆς καὶ ὀξεῖα, μνήμη ἀπέραντος καὶ καταπλήσσουσα, ἐνθουσιασμός ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς ἀδιάλειπτος καὶ πεῖρα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μεγάλη, ταῦτα εὐρίσκοντο θεῖα τινὶ μοίρᾳ ἡνωμένα ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνδρός. Διὰ ταῦτα καὶ διδάσκων ἐφαίνετο πάντοτε ὅτι ἀπὸ περιουσίας μετ' ἀξιώματος καὶ κύρους διελάμβανε περὶ ἐκάστου ζητήματος, δι' ὃ καὶ ἐπειθε τελείως τὸν ἀκροατὴν καὶ συγγραφέων οὕτως ἀκριβῶς καὶ τελείως ἐπραγματεύετο τὰ ζητήματα, ὥστε ὅσα τούτων ἔλυσεν εἶνε διὰ παντὸς λελυμένα καὶ ὅσα διώρθωσε διὰ παντὸς διωρθωμένα. Εἰς τὸν Κ. Κόντον ὑπῆρξεν ἀποτυπωμένος ὁλόκληρος ὁ ἀρχαῖος κόσμος, ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τοῦ Περικλέους καὶ ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος μέχρι τῶν βυζαντινῶν χρόνων. Ἐκαστος τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἦτο μὲ τόσῃ λεπτομέρειαν καὶ ἀκριβείαν ἀποτυπωμένος εἰς τὸν γηραιὸν διδάσκαλον, ὥστε οὐδεὶς μετ' αὐτὸν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιδείξῃ τοιαύτην ἐνδελεχῇ παιδείαν. Νεωτεριστὴς ὁ Κ. Κόντος ἐνεκολλοῦτο διὰ τοῦ πάντοτε νεάζοντος πνεύματός του πᾶσαν νέαν ἰδέαν συμπληρωματικὴν τῶν παλαιῶν δοξασιῶν καὶ ὑπεστήριζεν αὐτὴν μετ' ἐνθουσιασμοῦ».

S U M M A R Y

Constantinos St. Contos, from Amphissa (1834 1909), was one of the leading Greek classical scholars in the 19th century. He served as Headmaster and taught Classics in the Pythagoreion Gymnasium on the island of Samos (1862—65), was one of C. G. Cobet's most distinguished and admired students at Leiden (1865—67), and then became Professor Ordinarius of Classics in the University of Athens. The purpose of this short paper is to present new or long neglected evidence of Contos' outstanding and long career as Headmaster, University Professor, and prolific author of hundreds of articles and extensive studies mainly on the Greek language (in its entirety, from Homer to the present), and the textual criticism of Greek authors; it also records how Contos' death was seen through the eyes of his contemporaries. An extensive bibliography of Contos' writings with full indexes of the enormous number of words he dealt with and the passages he emended is still under preparation. Contos' scholarship, firmly based on a vast knowledge of Greek and an acute and intuitive mind, shows itself on every page of his immense output, and compares him favourably with the best in classical scholarship in 19th ce. Europe.

*George A. Christodoulou, Ph. D. (Cantab.)
Dpt. of Classics, University of Athens*